6. Tiistaina 13 päivänä helmikuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali 66

2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali 67

3) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit „

4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali 68

Ainoa käsittely

5) Hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet (oikeusministeri Häkämies) ..... „

Valtioneuvoston kirjelmä 1/1996 vp

Kolmas käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 86/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1995 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kihlakunnansyyttäjästä sekä laiksi rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 9 §:n 2 ja 3 momentin kumoamisesta 81

Hallituksen esitys 83/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1995 vp

8) Hallituksen esitys ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakua koskevan lainsäädännön uudistamisesta ..... „

Hallituksen esitys 106/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1995 vp

9) Hallituksen esitys rekisterihallintolaiksi ..... „

Hallituksen esitys 97/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1995 vp

10) Hallituksen esitys laiksi nimittämisestä kihlakunnanvirastojen ja kihlakuntien erillisten virastojen eräisiin virkoihin „

Hallituksen esitys 129/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 12/1995 vp

Lähetekeskustelu

11) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1994 82

Kertomus 11/1995 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Huttu-Juntunen, Jaakonsaari, Jäätteenmäki, Laitinen, Malm, Penttilä, Veteläinen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Jäätteenmäki ja Penttilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Huttu-Juntunen ja Jaakonsaari sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Viinanen,
tämän kuun 15 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Veteläinen sekä
tämän kuun 16 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Laitinen.

U-asiat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että puhemiehelle ovat saapuneet 8 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 1 ja 2 sekä 12 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä asia n:o U 3.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asian n:o U 1 osalta valtiovarainvaliokunnan, asian n:o U 2 osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan ja asian n:o U 3 osalta ulkoasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

Ed. Kankaanniemen ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Välikysymys 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime perjantain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Kankaanniemen ym. välikysymykseen n:o 1 työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä (VK 1/1996 vp) on sen allekirjoittajien lisäksi yhtynyt ed. Jäätteenmäki.

Kun välikysymykseen on liittynyt kaikkiaan 45 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat edustajat.

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

varsinaisiksi jäseniksi:

Tuomioja
Hurskainen
Kautto
Nyby
Prusti
Vehkaoja
O. Ojala
Wahlström

varajäseniksi:

Bryggare
Kiljunen
Luhtanen
Olin
Puisto
Rask
Apukka
Lapintie

Listalta n:o 2

varsinaisiksi jäseniksi:

Kiviniemi
Hyssälä
Korteniemi
Manninen
Sasi
Kaarilahti
H. Koskinen
Löv
J. Andersson
Kallis

varajäseniksi:

Aula
Koistinen
Ranta-Muotio
Aho
Kemppainen
Aura
R. Korhonen
Kurola
Biaudet
Jääskeläinen

Ensimmäinen varapuhemies: Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan koolle kutsumista varten annan puheenvuoron ed. H. Koskiselle.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan järjestäytymiskokous pidetään torstaina 15 päivänä helmikuuta 1996 kello 9 valtuuskunnan kokoushuoneessa C-talon neljännessä kerroksessa. — Finlands delegations i Nordiska rådet konstituerande möte hålls torsdagen den 15 februari 1996 klockan 9 i delegationens mötesrum, C-byggnaden, fjärde våningen.

---

2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat edustajat.

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

varsinaisiksi jäseniksi:

Elo
Laakso

varajäseniksi:

Luhtanen
Paasilinna

Listalta n:o 2

varsinaisiksi jäseniksi:

Jäätteenmäki
Korkeaoja
Tiuri

varajäseniksi:

Isohookana-Asunmaa
Dromberg
Jansson

Ensimmäinen varapuhemies: Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan koolle kutsumista varten annan puheenvuoron ed. Tiurille.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenille ilmoitetaan, että valtuuskunnan järjestäytymiskokous pidetään torstaina 15 päivänä helmikuuta 1996 kello 11 A-siiven kabinetissa 1.

---

3) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 3) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, liikennevaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. Kaarilahti,

valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi ed. Karhunen,

liikennevaliokunnan jäseneksi ed. Karhunen ja

ympäristövaliokunnan varajäseneksi ed. Karhunen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 4) asiana on kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on kansaneläkelaitoksen valtuutetuksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että kansaneläkelaitoksen valtuutetuksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Markkula-Kivisilta.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet (oikeusministeri Häkämies)

Ainoa käsittely
Valtioneuvoston kirjelmä 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtioneuvoston kirjelmä (VN 1/1996 vp), joka sisältää 2 päivänä helmikuuta 1996 valtioneuvoston jäseneksi ja oikeusministeriksi nimitetyn Kari Pekka Häkämiehen hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitetun selvityksen sidonnaisuuksistaan. Valtiopäiväjärjestyksen 38 b §:n mukaan eduskunta ei tee päätöstä kirjelmän johdosta.

Keskustelua ei synny.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 86/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 7)—10) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Paikallishallintouudistuksen käsittelyssä on nyt vihdoin päästy lakien osalta kolmanteen käsittelyyn. Paikallishallintoasiaahan on tässä salissa tai tässä talossa käsitelty oikeastaan koko kuluvan vuosikymmenen ajan, ja hallinnon uudistaminen ja sen järjestäminen on osoittautunut varsin pulmalliseksi. Ilmeisesti tässä on kyse siitä, että kun hallinto koskettaa eri sektoreita, eri ministeriöitä, yhteisymmärryksen ja yhteisen tahdon löytyminen on pulmallista.

Nyt käsiteltävinä olevat erillislait liittyvät vuonna 92 annetun puitelain täytäntöönpanoon ja antavat kihlakuntauudistukselle lakiperusteisen normipohjan. Toinen käsittelyhän näiden lakien osalta toteutettiin vuoden lopulla, ja tietojeni mukaan ministeriöt ovat panemassa jo hallintoa käytäntöön, kunnat ovat antaneet lausuntojaan ja tiettävästi tällä viikolla lääninhallitusten tulisi antaa hallinnon järjestämisestä oma lausuntonsa.

Paikallishallintolain nojalla maa on valtioneuvoston päätöksellä jaettu kihlakuntiin, joiden rajat aikanaan pyrittiin muodostamaan eri alueiden olosuhteet mahdollisimman hyvin huomioon ottaen. Kihlakuntien koko vaihtelee maan eri osissa, mikä on aivan luonnollista, ja siitä syystä on ollut mielestäni erittäin tärkeää, että paikallishallintouudistusta täytäntöönpantaessa olisi mahdollisuus ottaa kunkin kihlakunnan ja kunkin alueen erityistarpeet huomioon. Tässä mielessä voidaan sanoa, että nyt kolmannessa käsittelyssä olevat lakiehdotukset mahdollistavat eri alueiden erityispiirteiden ja erityistarpeiden huomioon ottamisen, jos kohta jättävät

hyvin paljon valtaa täytäntöönpanolle, sille hallinnolle, joka sitten soveltaa näitä lakeja.

Tietooni on tullut, että kuntien suuntaan on annettu ohjeita siitä, mitä mahdollisuuksia ylipäätänsä paikallisten olojen huomioon ottamisessa on, ja on yritetty rajata sen mahdollisuuden käyttöönottoa, minkä eduskunnan lakivaliokunta ja hallintovaliokunta yksimielisesti näkivät tärkeäksi eli ns. Lapin-mallin ulottamisen koko maahan.

Arvoisa puhemies! Kaikkinensa voidaan sanoa, että kun valtion paikallishallintoa lähdettiin vuosikymmenen alussa uudistamaan, tavoitteenahan oli tuolloin, että palvelujen laadusta voitaisiin pitää kiinni ja jopa sitä parantaa ja turvata kansalaisten oikeusturva, toisaalta huolehtia siitä, että palvelut ovat tasapuolisesti ja riittävästi saatavissa maan eri osissa ja että ne ovat entistä enemmän ns. yhden luukun periaatteen mukaisesti saatavilla.

Edelleen lähtökohtana on luonnollisesti ollut palvelujen taloudellinen tuottaminen, johon myös hallinnon järjestämisessä on tarpeen ollut ja tulee olemaan tarpeen kiinnittää huomiota. Vasta käytännön soveltaminen osoittaa, miten näiden tavoitteiden osalta käsillä olevassa kihlakunnanuudistuksessa onnistutaan. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että hallinnonuudistuksen toimeenpanoa seurataan tarkoin ja tarvittaessa tietysti puututaan siihen, mikäli se ei vastaa eduskunnan asettamia tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan voi todeta, että koko hallinnonuudistus, joka nyt on loppusuoralla, osoittaa, että tämän tyyppisten uudistusten toteutus on pulmallista eikä lopputuloksesta varmasti tyylipisteitä tule millekään suunnalle, niin monivaiheinen ja monilla tavoin ristiriitainen valmisteluprosessi erityisesti ministeriöiden suunnalla on mielestäni ollut.

Eduskunta on osaltaan pyrkinyt huolehtimaan kansalaisten, palvelujen käyttäjien, näkökulman huomioon ottamisesta niin, että hallinto todella voisi mukautua kunkin alueen tarpeiden mukaisesti, eikä niin, että samalla mallilla koko maassa toteutetaan hallinto välittämättä siitä, mitä tarpeita kullakin alueella on. Tästä syystä se malli, joka nyt poliisihallintolain osalta on kirjattu, lähtee siitä, että kihlakunnanvirastoon tulisi olla mahdollista perustaa nimismiehen virka poliisiosaston päällikön ja ulosotto-osaston päällikön tehtävien hoitamista varten tilanteessa, jolloin kihlakunnan koko, harva asutus, vaikeat kulkuyhteydet, pitkät etäisyydet, kieliolot tai rajan läheisyys tätä edellyttävät.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta piti tärkeänä, kuten totesin, että hallinnon täytäntöönpanoa seurataan hyvin tarkoin, ja liitti tästä syystä mietintöönsä erillisen ponsilausuman, jossa edellytetään hallituksen huolehtivan uudistuksen toimeenpanon tarkasta seurannasta. Tällöin on otettava huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävä ja tasapuolinen saatavuus maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestäminen ja hoitaminen kihlakunnittain, samoin yhteistoiminnan laatu ja laajuus.

Arvoisa puhemies! Mielestäni hallinnonuudistus, joka valtion paikallishallinnon osalta nyt on toteutumassa, antaa siis mahdollisuuden eri alueiden erityistarpeiden huomioon ottamiseen. Tästä syystä on hyvin tärkeää, että soveltavassa hallinnossa nämä tavoitteet otetaan etualalle.

Edustajat Jäätteenmäki ja Penttilä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ensinnäkin toivotan hyvää Sulon-päivää kaikille. Joulu on joka vuosi, mutta Sulon-päivä vain kerran vuodessa.

Arvoisa puhemies! Olen kihlakuntauudistuksen kehittelyssä mukana jo kolmannen eduskuntakauden ajan, joten tunnen varsin hyvin sen kehityksen, minkä kautta sitä on eduskunnassa viety eteenpäin.

Viime eduskuntakauden lopulla lakivaliokunnassa hallitusryhmät keskusta ja valtaosin myös kokoomus pyrkivät ajamaan sen tyyppistä kihlakuntauudistusta, jossa olisi taattu eräitä asioita:

Ensinnäkin kihlakuntajako on puitelain pohjalta valtioneuvoston hyväksymä 95 kihlakuntaa.

Toinen asia on se, että palvelut, jotka liittyvät tietysti kihlakunnan kokoon aivan suoranaisesti, taataan kaikissa kihlakunnissa, niin poliisitoimen, syyttäjä- ja ulosottotoimen kuin myös henkilörekisterilain palvelu.

Kolmas asia on se, että virat, siis työ ja toimet, säilytetään kaikilla nykyisessä järjestelmässä työskentelevillä ihmisillä.

Tähän pyrittiin sillä järjestelmällä, että päätöksenteko kihlakuntajakoa muutettaessa tai yhteistoimintaa eri kihlakuntien välillä kehitettäessä tapahtuisi nimenomaan lääninhallitusten ja kuntien taholta, sieltä missä parhaiten tunnetaan palvelujen tarve ja järjestelmän toiminta.

Tämä oli silloisen keskustaryhmän ja myös kokoomuksen selkeä näkemys. Sosialidemokraatit katsoivat asian toisin. Heillä oli jo mielessään silloin se, että pitää saada sellainen lainsäädäntö, joka mahdollistaa puhtaasti poliittisin päätöksin siis ministeriön ja valtioneuvoston taholta tehtävin päätöksin kihlakuntajaon muuttamisen niin, että kihlakuntien määrä alennetaan alle puoleen siitä, mikä on tällä hetkellä valtioneuvoston päätös.

Keskustan ja kokoomuksen näkemys olisi mennyt silloin läpi, mutta asiassa jaakailtiin niin kauan, että tuli aikapula. Sosialidemokraatit lakivaliokunnassa jarruttelivat puhumalla niin, että asia raukesi siltä pohjalta kuin hallitus oli esittänyt ja keskustan ja kokoomuksen ryhmät sitä ajoivat aikaisemmin selittämässäni tarkoituksessa.

Nyt sosialidemokraatit ja muut hallitusryhmät saatuaan vallan eduskunnassa toteuttavat sitä järjestelmää, jonka toteuttamiseksi he viime eduskunnan aikana antoivat lain raueta. Toisin sanoen ja niin kuin hallintoministeri Backman on kuulemma jo julkisuudessa antanut ymmärtää, kun laki hyväksytään tällä tavalla, toisin sanoen kaikki päätösvalta kihlakuntajaotuksen muuttamisessa viedään pois kunnilta ja lääninhallituksilta valtioneuvostoon ja ministeriöön, tätä kautta hyvin nopeassa tahdissa lain hyväksymisen jälkeen hallitusryhmät sosialidemokraattien johdolla ryhtyvät muuttamaan kihlakuntajakoa niin kuin ovat suunnitelleet. Toisin sanoen tähän maahan jää vain 40 kihlakuntaa 95 kihlakunnan sijasta. Laki ja poliittiset voimasuhteet mahdollistavat tämän täysin, ja niin kuin sanoin, ministeri Backman on antanut ymmärtää, että näin tulee tapahtumaan tässä asiassa lähitulevaisuudessa ja yleensä tulevaisuudessa.

Mitä sitten merkitsee palvelujen osalta, jos maassa on 40 kihlakuntaa, mikä on minun arvioni sosialidemokraattien suunnitelmista, 95:n sijasta?

Se merkitsee ensinnäkin palvelujen heikentymistä merkittävästi vastoin kihlakuntauudistuksen puitelain selkeästi sanomaa viestiä.

Toisekseen, miten käy työpaikkojen kihlakunnissa? Tällä hetkellä kihlakunnissa on meneillään ns. suuri jako. Minä olen joskus vähän hauskalla tavalla, en tiedä onko se hauskakaan, puhunut virkojen jakamisesta sillä tavalla, että käy niin kuin jossakin kehitysmaassa: Kuormaautolla viedään lastillinen kenkiä, kipataan ne maahan, ja sieltä kaikki käyvät etsimässä sopivia kenkiä itselleen. Kihlakunnissa ovat tällä hetkellä viranhaltijat ilmoittaneet minkälaiseen virkaan haluavat. Näitä ei kuitenkaan pystytä kihlakunnittain järjestämään, vaan sen jälkeen tulee ns. valtakunnallinen jako, jossa virkansa menettänyt henkilö voi joutua siirtymään Hämeenlinnasta Taivalkoskelle. Tämä on aivan teoreettisesti selkeä mahdollisuus.

Mitä tapahtuu, jos mennään sosialidemokraattien suunnitelman mukaisesti 40 kihlakuntaan? On itsestäänselvä asia, että kaikille viranhaltijoille, jotka nykyisen kihlakuntajaotuksen perusteella saattavat vielä saada jonkinlaisen työn itselleen, ei 40 kihlakunnan jaotuksessa löydy työtä edes Utsjoelta, vaan suuri osa työntekijöistä, jotka nyt ovat työssä, saa jättää paikkansa.

Tämä sen lisäksi, että palvelut tulevat merkittävästi heikentymään, jos kihlakuntajakoa ryhdytään muuttamaan, mikä on täysin mahdollista, kun nämä lait hyväksytään. Se on pelkästään poliittinen päätös. Siinä ei kysytä kuntien eikä lääninhallitusten näkemyksiä ollenkaan. Eräissä tapauksissa lausunto pyydetään, mutta sillä ei ole mitään merkitystä. Keskusta ajoi aikanaan sitä mallia, että lähdetään velvoittavasti ruohonjuuritasolta kunnista ja lääninhallituksista. Tämä on nyt ero näissä asioissa.

Arvoisa puhemies! Tällaisia lakeja ei voi hyväksyä, en minä ainakaan voi hyväksyä. Ehdotan tässä alkuvaiheessa, että nyt käsittelyssä oleva poliisin hallintoa koskeva lakiehdotus hylätään.

Olen laskeskellut, että on nippa nappa, meneekö lakiehdotus nurin vai ei. Jos ei mene nurin, on turhaa eduskunnan ajan viemistä enää äänestää muista paikallishallinto- ja kihlakuntauudistuslakiesityksistä. Mutta jos näin käy, että nippa nappa eduskunta hylkää 6) kohdan, on luonnollista, että siinä vaiheessa hylkyesitykset tulevat kohdistumaan myös kaikkiin muihin kihlakuntauudistuksen kohtiin.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Puuttumatta enempää enää lakikokonaisuuden käsittelyyn haluan kuitenkin oikaista ed. Aittoniemen varmana tietona kertoman, hallintoministeri Backmanin julkisuuteen välittämän näkemyksen asiasta. Ei pidä paikkaansa, että olisin viestittänyt eikä myöskään sisäasiainministeriön virkamiesvalmistelusta ole viestitetty kentälle, että olisimme menossa 40 kihlakunnan malliin. Se sitä vastoin pitää paikkansa, että edellinen hallitus, jossa sisäministerinä oli ed. Aittoniemen puolueesta oleva nykyinen ed. Pekkarinen, val-

misteli kihlakuntajakoa sen pohjalta, että toimiva jaotus olisi ollut 83 kihlakunnan malli. Tuo on se lukumäärä, josta suurin piirtein löytyy toimiva malli pidemmän päälle meidän kihlakuntajärjestelmäämme. Ei missään vaiheessa ole ollut edes ministeriön valmistelussa eikä ainakaan tällä vaalikaudella ed. Aittoniemen peräämä 40 kihlakunnan malli.

Missä aikataulussa menemme katsomaan uutta kihlakuntajakoa, onko siihen aihetta nykyisen 95:n sijaan, on vielä harkinnassa. Ensin täytyy katsoa, miten käytännön toteutus tämän mallin pohjalta lähtee sujumaan. Oma tavoitteeni on luoda riittävän vahvat valtion paikallishallinnon yksiköt, ja siihen vahvuuteen kuuluu se, että ne ovat riittävät itsenäisiä. Miksi? Sen takia, että vahva, itsenäinen paikallishallintoyksikkö voi vastaanottaa tehtäviä myös ylhäältä alaspäin siirrettynä. Tällöin puhumme muun muassa aluehallintohankkeesta, jonka yhtenä tarkoituksena on tuoda palvelut kansalaisille mahdollisimman lähelle pois nykyisistä hallintopääkaupungeista alas paikalliselle tasolle valtion paikallishallintoon.

Tältä osin kiistän myös jyrkästi sen näkemyksen, jonka ed. Aittoniemi totesi, että tämä kihlakuntauudistus merkitsisi paikallisten palvelujen heikkenemistä. Tulen itse katsomaan erittäin tarkkaan uudistuksen toteuttamisen perään aivan siihen tyyliin, mitä hallintovaliokunnan puheenjohtaja edellytti myös eduskunnan toimesta. Uudistus täytyy toteuttaa siten, että palvelut säilyvät kansalaisten lähellä, mutta se lähellä oleminen ei aina tarkoita sitä, että ei voitaisi koota tehtäviä ja kokoamisen kautta nostaa palvelujen laatutasoa. Tässä mielessä en voi luvata, että kaikki nykyiset toimipisteet nykyisessä muodossa tulevat säilymään. Mutta toistan: Se saattaa tarkoittaa kansalaisille palvelujen paranemista, vaikka toimipaikka nykyisestä muuttuisi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Siinä, mitä puhuin ministeri Backmanin lausumista, on takana eräässä Pohjanmaan lehdessä ollut kirjoitus siitä, että kihlakuntia on meillä liikaa. Näin muistan asian olleen. Sanottu 40 on taas historiallinen tavoite sosialidemokraateilla. Se on tässä talossa ollut käytäväpuheena jo pitkään, että sosialidemokraatit tähtäävät loppujen lopuksi 40 kihlakuntaan.

Mutta oli hyvä, että ministeri Backman nyt antoi sen verran periksi, että ei lupaakaan enää, että nykyiset nimismiespiirien kansliat muun muassa pysyvät palvelupisteinä, vaan hän jo nyt lähtee hyvissä ajoin peruuttamaan niin, ettei ei kaikki ole. Tulevaisuudessa joku kymmenien kilometrien päästä, ehkä sadankin kilometrin päästä asioi lähimmässä kaupungissa kihlakunnan keskuspaikassa tai yleensä kihlakunnan keskuspaikassa. Kaikki nämä nimismiespiirien kansliat on vedetty käytännössä pois toiminnasta. Tämän tuntee elämänkokemuksella jo sormiinsa, mihin tässä asiassa ollaan menossa. Toisin sanoen ministeri Backman on tyytyväinen.

Tämä on elämän parhaita kohtia. Harvoin minulle ministeri on vastannut. Siinä mielessä tunnen erinomaista iloa siitä asiasta. Mutta teidän puheenvuoronne ei vähääkään muuttanut minun näkemyksiäni, päinvastoin herätti entistä enemmän epäluuloa palvelupisteiden lopettamisen kautta.

Ed. M i k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Aittoniemelle, että hän puhui raakaa politiikkaa, raakaa propagandaa. Koko puheenvuoro oli sitä, ja on valitettavaa, että annetaan tällaista virheellistä tietoa ja levitetään tällaista pelottelua ihmisten suuntaan, että hallinto muuttuisi kovin suuralueiseksi, kihlakunnat jnp. Tämän jo ministeri Backman korjasikin ja oikaisi ed. Aittoniemeä oikealla tavalla, ettei ole mitään sellaista suunnitelmaa, että 95 kihlakunnasta siirryttäisiin 40 kihlakuntaan.

Poliisihallinnon osalta haluan nimenomaan todeta, että hallintovaliokunnassa todettiin, että jokaisessa poliisipiirissä tulee olemaan nimenomaan poliisipäällikkö, ja se on nimenomaan lakiin kirjoitettu. Se on hyvin tärkeä seikka nimenomaan sillä alueella, josta ed. Aittoniemen luulisi olevan erityisen kiinnostunut ja jota koskevaa lakia hän nyt pyrkii kaatamaan. Tämä on minusta kovin valitettavaa. On muistettava, että hallintovaliokunta oli täysin yksimielinen ja siellä ovat edustettuina käytännössä kaikki eduskunnassa olevat puolueet. Se oli täysin yksimielinen. Lakivaliokunnassa oli yksi eriävä mielipide. Se oli, ed. Aittoniemi, ainoa. Oli aikamoinen onni, että viime eduskunta ei näitä lakeja säätänyt vaan nimenomaan tämä eduskunta ja saatiin näin hyvin sittenkin toteutettua tämä lainsäädäntö.

Vielä lopuksi, ed. Aittoniemen arvostelukyvystä tietysti saadaan todiste aika pian. Hän sanoo, että on nippa nappa, meneekö poliisihallin-

tolaki nurin vai ei. Jos se on nippa nappa, silloin sanon, että ed. Aittoniemi on ilmeisesti aika oikeassa. Mutta jos äänestysluvut ovat kovin selvät, silloin ed. Aittoniemi on puhunut raakaa propagandaa kautta linjan.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi näkee kovin synkkänä nyt paikallishallintolakiuudistuksen, kun hän katsoo, että kaikki päätösvalta viedään kunnilta ja lääninhallituksilta pois. Näinhän asia ei todellakaan ole. Mielipidettä kysytään kunnilta ja lääninhallituksilta, ennen kuin päätökset ministeriössä tehdään.

Kaiken kaikkiaan 40 kihlakunnan malliin, josta äsken totesitte, jo ministeri Backman vastasi. On myös todettava, ed. Aittoniemi, että vuoteen 99 mennessä annetaan eduskunnalle uusi selvitys siitä, kuinka laki toimii. Nyt, kun totesitte, että tulee tiukka äänestys, veikkaanpa vain, että kymmentä edustajaa ei tule olemaan teidän kannallanne tässä asiassa. (Välihuuto) Tämä asia on sitten aika väljää tulkintaa.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman totesi, että on nyt keskityttävä seuraamaan käytännön toteutusta tärkeän valtion paikallishallinnon uudistuksen osalta. Juuri näin pitää tehdä. Siitä syystä minusta on vähän harmillista, että ministeri Backman ottaa nyt esille asian, joka edellisen eduskunnan ja edellisen hallituksen aikana hyvin perusteellisen valmistelun jälkeen päätettiin, eli kihlakuntien lukumäärän. Me kaikki tiedämme, että kihlakuntajako syntyi pitkällisen valmisteluprosessin tuloksena ja vastaa aika lailla niitä toiminnallisia tavoitteita, joita kuntien ja alueiden näkökulmasta kihlakuntajaolla on. Tästä syystä minusta olisi viisautta, että nyt tätä hallintoa täytäntöön pantaessa selkeästi käytettäisiin niitä mahdollisuuksia, joita eduskunta tämän lainsäädännön osalta antaa hallinnon järjestämiseen ja toteuttamiseen kihlakunnittain, ja kysymys kihlakuntajaon uudistamisesta jätettäisiin tykkänään tästä pohdiskelusta pois.

Minusta on aivan olennaisen tärkeää, että edetään alhaalta ylöspäin eli kunnista ja alueilta silloin, kun tällaista kysymystä nostetaan esiin. Olennaisen tärkeää olisi myös, että lausuntokierroksen osalta annettaisiin lausuntojen tulla vapaasti kunnista ja kihlakunnista ja lääneistä ja niiden pohjalta harkittaisiin, miten hallinto järjestetään, eikä niin, että annetaan täältä ohjeita, mitä pitää lausua.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin ed. Aittoniemi syyllistyy lievästi sanoen demagogiaan puhumalla 40 kihlakunnasta. Sitä vastoin kihlakuntauudistuksessa on ollut ongelmana se, että rajat eivät ole kaikin osin yhteneväisiä tuomiopiirien rajojen kanssa, ja tulisi päästä siihen, että ei olisi hallinnossa ristikkäisiä rajoja. Tuomiopiirejä on noin 70. Tämä saattaisi olla tulevaisuudessa se tavoite, johon tulisi pyrkiä. Mutta kuten on jo todettu useaan kertaan, tässä yhteydessä ei näin pitkälle päästä eikä mennä vaan tyydytään hallituksen esitykseen.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Mitä tulee ensiksi ministerin lausumaan ja siihen, mitä hän on todennut, ainakin Ilkka-niminen lehti tammikuulta kirjoitti silloin, kun arvoisa ministeri oli Pohjanmaan-vierailulla, otsakkeella Kihlakuntajakoon taas käsiksi. Tekstissä sanotaan, että hallintoministeri Jouni Backman arvioi, että suuren porun ja tuskan jälkeen synnytetty kihlakunnanjako on otettava suurennuslasin alle uudelleen vielä tämän kevään aikana. Se tarkoittaa nimenomaan sitä, että periaatteet, joista esimerkiksi ed. Aittoniemi puhui, pitävät paikkansa.

Mielestäni ensinnäkin on todettava se, että puheena olevat erillislait ovat sovittamattomassa ristiriidassa sen lain eli paikallishallinnon kehittämisestä annetun lain, kanssa, joka yksimielisesti hyväksyttiin eduskunnassa 14.2.92. Siinä lähdettiin eräänlaisesta yhtenäisvirastomallista, jossa puhuttiin kihlakunnan sisällä olevista erillisvirastoista. Mielenkiintoista mielestäni on se, että yleensä puhutaan kustannusvertailusta, mutta tämän lakipaketin yhteydessä minä en ole ainakaan mistään nähnyt, että olisi suoritettu kustannusvertailua, ja mielestäni aina erillisvirastomalli on kalliimpi kuin yhtenäisvirastomalli. Toisessa käsittelyssä ei voitu edes hyväksyä silloin esitystä, jossa puhuttiin, että osa henkilöstöstä olisi ollut yhteistä; sitäkään ei edes hyväksytty. Sen johdosta minä en voi ymmärtää, että tänä aikana, kun puhutaan valtion säästöistä koko ajan, pitää lähteä sellaiseen malliin, jonka tiedetään tulevan kalliimmaksi.

Todella mielenkiintoista mielestäni on se, että tässä yhteydessä jo ennen, kuin lakipaketti on hyväksytty, hallintoministeri lähtee puhumaan siitä, että tämän kevään aikana otetaan perusasia eli kihlakuntajako, aluejako, uusiksi. Tällä hetkellähän on kunnissa, niin kuin ed. Väistö totesi, lausunnolla koko erillisvirastojärjestelmä. Ainakin meillä päin joka alueella on nimenomaan

erillinen aluejako ulosottoviranomaisille ja erillinen jako syyttäjäalueeksi eikä lainkaan siten kuin puitelaissa, jossa lähdettiin siitä, että kihlakunnan sisällä olisi erillisvirastojärjestelmä, jossa henkilökunta olisi yhtenäistä. Mielestäni nyt käsittelyssä olevilla lakiesityksillä annetaan avoin valtakirja kunkin toimialan hallinnolle järjestää paikallinen hallinto loppujen lopuksi, miten itse haluaa. Mielestäni tällaisista budjettirahoitteisista palvelutoiminnoista ja niiden tasosta pitäisi meidän eduskunnassa pystyä sanomaan eikä sillä tavoin, että ministeriöt näistä virkamiesten esityksistä päättävät ja meidän sanamme ei paina.

Sanoisin arvoisille edustajille, joita asia kiinnostaa: Lukekaa tämän vuoden ensimmäinen Poliisilehti! Siellä kahdella sivulla käsitellään näitä asioita. Myös poliisijohtaja Nevala ilmaisee pahoittelunsa siitä, että lakiesitystä muutettiin, eli siitä, että lähdetään kihlakuntajakoja tarkistamaan uudelleen. Kun yleisesti puhutaan, että julkishallinto tuhlaa, on ikään kuin pöhötaudin vaivaama, kuitenkin samalla kun etsitään keinoja menojen supistamiseksi, esitetään tällaisia lakiesityksiä, että menoja paisutetaan.

Mielestäni lakiesitysten, jotka nyt yhtä aikaa tavallaan ovat käsittelyssä, tuomasta hyödystä palveluihin ei voida puhua lainkaan. Nimittäin varmasti palvelut heikentyvät ja kustannukset lisääntyvät. Mielestäni lakiesityksiä ei tulisi hyväksyä. Mielestäni on oireellista ja huolestuttavaa, etteivät lakien noudattamisesta yleensä huolta kantavat ministeriöt itse toiminnassaan noudata omien toimialojensa ohjaamiseksi säädettyjä puitelakeja, nimenomaan tässä asiassa puitelakia; tosin hallitus esittää erheellisesti perusteluissaan, että noudatetaan eduskunnan tahtoa, siis puitelakia.

Arvoisa puhemies! Otan hallintovaliokunnan mietinnöstä n:o 13/1991 vp lyhyen referaatin nimenomaan 4 §:n kohdalta, jolloin mielestäni käy selvästi ilmi, että lakiesitykset eivät perustu puitelakiin. Täällä nimenomaan todetaan muun muassa: "Valiokunta korostaa erityisesti lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin kohdalla, että kihlakunnanvirasto on viranomainen kokonaisuudessaan. Tehtävät hoitaa kihlakunnanvirasto, eivät sen yksiköt, virasto vastaa myös tehtävien hoitamisesta kokonaisuudessaan. On selvää, että kihlakunnanvirastolla tulee olla päällikkö, joka johtaa ja valvoo koko virastoa sekä vastaa sen toiminnasta. Tehtävien hoitamista varten virasto jakaantuu yksiköihin, jotka ovat toiminnallisesti itsenäisiä, mutta joihin nähden päälliköllä on valvontavelvollisuus ja vastuu yksiköiden toiminnasta. Mikäli yksikkö poikkeaa sovitusta toimintalinjasta, päällikkö on velvollinen puuttumaan asiaan. Tästä syystä päällikön on voitava ottaa yksittäistapauksessa mikä tahansa yksikön hoidettavaksi kuuluva asia ratkaistavakseen. Myös resurssit tulevat kihlakunnanvirastolle kokonaisuudessaan, ja virasto päättää niiden jakamisesta yksiköille."

Arvoisa puhemies! Toisessa käsittelyssä tästä asiasta nimenomaan äänestettiin, ja taisi olla niin, että kaksi oli vain puitelain mukaisella kannalla eli halusivat noudattaa sitä, mitä puitelaki määrää. Muut äänestivät sitä vastaan. Kun ei ole tutkittu, ryhmäkuri piti valtaa aivan yksinkertaisesti.

Arvoisa puhemies! Lisäksi mielestäni täytyy ottaa huomioon se, että maaseutu on aika harvaan asuttua. Mielestäni kaikilla siellä asuvilla pitää olla yhtäläinen oikeus muun muassa poliisin antamaan perus- ja oikeusturvaan kuin taajamienkin asukkailla. Itse olen palvellut Helsingissä yli kymmenen vuotta ja jonkin verran myöskin harvaanasutulla maaseudulla. Ainakin minun käsittääkseni niiden tietojen ja havaintojen mukaan, mitä yli kymmenessä vuodessa sain, kaupungeissa on poliisin hälytyspalvelujen saaminen mahdollista vain muutaman minuutin viiveellä tehdystä pyynnöstä. Maaseudulla tilanne on toinen. Poliisin paikalletulo voi etäisyyksistä johtuen kestää jopa tunteja. (Ed. Louekosken välihuuto) — Ed. Louekoski, ei tällä kertaa enää niin. Nyt on virka-aika eikä sama systeemi kuin oli silloin joskus kyläpoliisiaikaan.

On toki ymmärrettävää, ettei saman tasoisia palveluja saada joka paikkaan, mutta on kohtuullista ylläpitää palveluverkostoa vähintään sillä tasolla, mikä on nykyisellä kihlakuntien lukumäärällä ja resursseilla mahdollista. Lisäksi on otettava huomioon, että liikenne, julkinen liikenne nimenomaan, on harventunut. Ei ole asiointiliikennepalveluja eikä paljon muutakaan.

Mielestäni tämä lakiesityspaketti on rajussa ristiriidassa puitelain kanssa. Ottaen huomioon myös ministeri Backmanin ainakin Vaasan läänissä antamat lausunnot minulla ei valitettavasti ole muuta mahdollisuutta kuin kannattaa ed. Aittoniemen hylkäysehdotusta.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle on syytä todeta, että minusta ministeri Backman oli erinomaisen oikeassa, kun on luvannut palata lähiaikoina uudelleen kihlakuntajakokysymykseen, sen takia kun nimenomaan alueellisesti tarkastellaan

kihlakuntajakoa ja yleensä alueellisia palveluja, törmätään liikaa vielä kärryaikojen lääninrajakysymyksiin. Seutukunnat on vielä pirstottu. Näistä pahimpana on nimenomaan Varkauden seutu Keski-Savossa, jonka kohdalla muun muassa poliisiyhteistyön mahdollistaminen rajan yli piti meidän eduskunnassa aikoinaan hoitaa, kun hallituksen esityksessä lähdettiin siitä, että poliisiyhteistyötäkään ei rajan yli pitäisi sallia. Sen me hoidimme täällä eduskunnassa valiokunnassa.

Tämä osoittaa sitä kaavamaista lähestymistapaa, jossa vanhakantainen aluejaotus on edelleen esteenä järkeville toiminnoille. Täytyy muistaa, että hallinto ei tässäkään kysymyksessä ole itsetarkoitus vaan ihmisiä varten. Tänä päivänä tuntuu olevan toisin päin. Palvelujen haku näissäkin asioissa tehdään ihmisille hyvin hankalaksi, saatikka että toiminnallisesti tehdään hyvin hankalaksi asioiden hoitaminen. Toivon, että ministeri Backman lunastaa puheensa.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka ei nähnyt mitään hyvää näissä laeissa. Kun näitä on kuitenkin lähes kymmenen vuotta käsitelty jo kahdessa edellisessä eduskunnassa, mielestäni myöskin virkamiesten kannalta on nyt kohtuullista, että epätietoisuus päättyy ja lait saadaan voimaan.

Kun puhuitte siitä, että näistä ei mitään säästöä tule — eivät nämä tietysti olekaan säästölakeja — on syytä seurata tarkoin, mitä kustannukset tulevat olemaan.

Sitten hyvistä puolista. Ette kai voi sitä väittää, etteikö vaikeissa rikostapauksissa ja muissa, samalla tavalla ulosottoasioissa ja myöskin poliisihallintoon liittyvissä asioissa tällainen erikoistuminen olisi hyvinkin perusteltua, mitä nyt tässä kihlakunnanvirastouudistuksessa varmasti saadaan aikaan.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle haluaisin vielä tehdä selväksi sen, että palvelujen toteutuminen on varmasti jo meneillään uuden lainsäädännän perusteella, koska meille valiokunnassa selkeästi selvitettiin, että on tärkeätä, että saadaan toinen käsittely vietyä läpi jo viime vuoden puolella ja ainoastaan viimeinen käsittely jää tälle vuodelle. Toisin sanoen olisi aivan kummallista, jos prosessi nyt kerta kaikkiaan keskeytettäisiin.

Henkilöstöstä. Tietenkin olen sitä mieltä, että jos se alkuperäinen malli olisi toteutunut elikkä ei ns. peltikattomalli, se olisi ollut parempi kuin nyt esille tullut malli. Mutta tämä oli todella syvällisen keskustelun jälkeen kompromissi, joka kuitenkin turvaa palvelut laajemmin kuin se alkuperäinen lakiesitys, mikä oli tänne annettu. Alun perinhän ministeriöstä sanottiin, että noin 20 prosenttia olisi yhteisen henkilökunnan käyttömahdollisuus. Mutta nythän tätä laajennettiin huomattavasti mietinnön perusteella. Ne palvelut, jotka tulevat kansalaisille, tulevat varmasti ajan mittaan hioutumaan, sillä se on hyvin pitkälti kiinni niistä ihmisistä, ketkä ovat niin sanotusti johtajia putkiyksiköissä. Se kävi aivan selkeästi selväksi myöskin asiantuntijalausunnoissa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä olen ed. Rajamäen kanssa ihan samaa mieltä, että pitäisi pystyä toimimaan myöskin läänien rajojen yli. Siinä olen ihan samaa mieltä.

Vaikka ed. Karpio sanoi nimenomaan, että epätietoisuus poistuu, niin nythän vasta se epätietoisuus alkoi, kun Backman Pohjanmaalla ilmoitti, että tämän kevään aikana otetaan kihlakuntajaotus uudelleen esille. Silloinhan se lähtee ja kunnat lähtevät uudelleen riitelemään keskenään.

Ed. Karpio, minä toisessa käsittelyssä totesin jo, että sen verran tunnen poliisihallintoa, että tällä hetkellä yhteistoiminta-alueilla on erikoistuneita yksiköitä ei krp- vaan rikospoliisipuolella tutkimaan nimenomaan vaikeita rikosasioita. Siinä mielestäni ei parannusta tule lainkaan.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Nämä valtion paikallishallintolait samoin kuin laki poliisin hallinnosta ovat vihdoin kolmannessa käsittelyssä. Jos joistakin laeista voidaan todeta, että ne ovat vallan perusteellisesti valmisteltuja, niin varmasti nimenomaan juuri näistä laeista. Ovathan jo kaksi edellistä eduskuntaa käsitelleet näihin lakeihin liittyvää puitelakia. Samoin siihen liittyvät erillislait olivat jo edellisen eduskunnan valmisteltavina, mutta raukesivat silloin tunnetuista syistä. On siis varsin kohtuullista, että koko lakipaketti nyt hyväksytään ja se tulee voimaan tämän vuoden lopulla ja epävarmuus myös virkamiesten keskuudessa tulee päättymään.

Hallituksen alkuperäinen esitys ei mielestäni riittävän hyvin huomioinut maan eri osien olosuhteita, vaan siinä pyrittiin toteuttamaan paikallishallintouudistus liiaksikin saman kaavan mukaisesti ministeriöiden virkamiesten toivo-

malla tavalla, ilman että haluttiin riittävästi kuunnella kentältä tulevia, hyvinkin aiheellisia ja kriittisiä lausuntoja.

Valiokuntatyöskentelyn aikana esitykset saivat lopullisen muodon niin, että me nyt hyväksymme suhteellisen hyvät paikallishallintolait, vaikka niihin varmasti tehdään vielä lähivuosien aikana parannuksia ja tarkennuksia. Viittaan esimerkiksi voutien ja kihlakunnansyyttäjien nimittämismenettelyyn, missä aivan hyvin voidaan tulevaisuudessa harkita nimittämisvallan siirtämistä lääninhallitukselle eli siis pois ministeriöistä tai oikeuskanslerilta. Samoin, mikä viisaus on siinä loppujen lopuksi, että yhteistoiminta-alueet määrätään Helsingissä ministeriössä eikä paikallistasolla, missä kuitenkin paikallisten olosuhteiden tuntemus on parhainta tasoa?

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä muodostui vaikeimmaksi ja eniten puhuttavaksi asiaksi mahdollisuus nimismiehen viran perustamiseksi kihlakunnanvirastoon siellä, missä alue on harvaanasuttu, etäisyydet pitkät tai kieliolot tai muut siihen verrattavat syyt sitä vaativat. Eli ns. Lex Lapin laajentaminen koko maata käsittäväksi oli epäilemättä aivan oikea toimenpide.

Valtioneuvoston yleisistunnon harkittavaksi lopulta jää, milloin kihlakuntaan voidaan perustaa nimismiehen virka ulosottoasioiden ja poliisitehtävien hoitamista varten. Toivottavaa on, että valtioneuvoston päätökset tulisivat pitkälle noudattelemaan lääninhallitusten esityksiä nimismiesten viroista, sillä tutustuttuani esimerkiksi Keski-Suomen lääninhallituksen esitykseen kahdesta nimismiehen virasta on esityksessä varmasti huomioitu juuri nimenomaan paikalliset olosuhteet. Samoin uskon, että ministeriö yhteistoiminta-alueista päättäessään nojautuu läänien ja kuntien asiantuntemukseen.

Arvoisa puhemies! Paikallistasolla on herättänyt aiheellista huolta palvelutason huononeminen, mikäli eri virastot siirretään jossain muualla ja kaukana sijaitsevaan kihlakunnanvirastoon. Tämän vuoksi on tulevaisuudessa kehitettävä eri hallinnonalojen yhteisiä palveluyksiköitä, missä kansalaiset voivat suorittaa samanaikaisesti asioimiset esimerkiksi myös verotoimiston, työvoimatoimiston ja rekisterihallinnon piiriin kuuluvissa asioissa.

Edelleen tulemme tarkoin seuraamaan paikallishallintouudistuksen käytännön toteuttamista niin, että viimeistään vuoden 1999 loppuun mennessä eduskunnalle annetaan selvitys kihlakuntauudistuksen toteutumisesta ja siinä mahdollisesti ilmenevistä puutteellisuuksista.

Arvoisa puhemies! Myöhemmin tulemme vielä päättämään myös rekisterihallinnon uudistuksesta. On sanottava, että tulevaisuudessa meidän kuuluu entistä enemmän siirtää patentti- ja rekisterihallitukselta tehtäviä paikallisiin maistraatteihin. Viittaan nimenomaan asioiden käsittelyaikoihin. Kun patentti- ja rekisterihallituksessa normaalisti kaupparekisteriasioita käsiteltiin vuosi, nyt paikallistasolla rekisteritoimistoissa ja tulevissa maistraateissa käsittelyaika on supistunut muutamaan viikkoon.

Edelleen väestörekisteritehtävissä on päällekkäisyyksiä seurakuntien ja maistraattien välillä. On tietysti kirkon asia, mikäli seurakunnat haluavat pitää paikallisia väestörekistereitä, omia väestöluetteloitaan, siinä ei toki ole mitään. Mutta tulevaisuudessa me tulemme entistä enemmän luopumaan virkatodistusten vaatimisista. Kun vielä muutama vuosi sitten kansalaiset tilasivat virkatodistuksia noin 5 miljoonaa kappaletta vuodessa, nyt se on mennyt jo kuudesosaan, ja ennen pitkää varmasti niistä voidaan luopua lähes kokonaan. Myös rekisterihallintolaki on aivan tervetullut uudistus paikallishallintouudistuksen yhteydessä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kommentit pariin esitettyyn asiaan: On todettu täällä, että sekä hallintovaliokunta, joka antoi yhdessä asiassa eli poliisia koskien mietinnön ja lausunnon lakivaliokunnan mietintöihin syyttäjä- ja ulosottoasioissa, olisi ollut yksimielinen, samoin minua lukuun ottamatta lakivaliokunta.

Saanko kysyä, kuinka pitkään oli yksimielinen? Asiaa on jauhettu eduskunnassa monta vuotta ja yksimielisyys syntyi 15 minuuttia ennen asioiden päättymistä. On tämä sitten 15 tai 20 minuuttia, yhdentekevää. Kaikki muut kääntyivät hallituksen esityksen ja sosialidemokraattien tulevaisuudensuunnitelmien taakse, mutta minä en kääntynyt, vaan tein lakivaliokunnan mietintöön vastalauseen. Kukaan ei ole minulle koskaan sanonut todellista syytä tähän käytäväparlamentarismiin ja poliittisiin lehmänkauppoihin, miksi oppositio luopui ajamasta sitä linjaa, jota vuodet on ajettu keskustalaisen näkemyksen pohjalta ja jota aikaisemmin selittelin puhujakorokkeelta.

Virallisesti on sanottu asia, josta ed. Mikkola mainitsi: 6 §:ään hallintovaliokunnassa saatiin sellainen lausuma, että jokaisessa kihlakunnassa on oma poliisipäällikkö, joka johtaa poliisitointa. Voi herranen aika, ed. Mikkola, niinhän se oli tarkoituskin! Niinhän koko kihlakuntauudistuk-

sen mukaan jokaisessa kihlakunnassa on kolme virastoa: syyttäjä-, ulosotto- ja poliisitoimi. Eihän tämä mitään uutta ollut, että 6 §:ään tuli tällainen jo laissa olevan varmistaminen sikäli, että jokaisessa kihlakunnassa on poliisipäällikkö. Jos meillä on 95 kihlakuntaa, niin totta kai meillä on 95 poliisipäällikköä. Mutta sitten kun sosialidemokraattien tulevat skenaariot toteutuvat, meillä on vain 40 poliisipäällikköä, jokaisessa kihlakunnassa poliisipäällikkö. Mikä myönnytys tämä oli sosialidemokraattien ja hallituksen taholta tässä asiassa, jotta saatiin päät kääntymään?

Toinen asia, joka on selitetty syyksi, on se, että nimismiesjärjestelmän mahdollisuus laajennettiin koko maahan. Kyllähän siellä sellainen on, mutta minä uskallan väittää, että kihlakuntauudistuksen toteuduttua ei Suomessa ole yhtään sellaista kihlakuntaa, jossa nimismies hoitaa poliisitointa, syyttäjätointa ja ulosottotointa. Sehän on jo perustuslain vastaistakin tietyllä tavalla ja juuri sen vastaista, miksi pyritään pois siitä, että poliisi- ja syyttäjätointa johtaa sama henkilö, ed. Mikkola.

Jos Suomessa on nimismiespiiri, jossa nämä kaikki, syyttäjä-, ulosotto- ja poliisitoimi, ovat samalla miehellä, niin silloin niiden piirien ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa ja tämän lakinipun erästä perusperiaatetta on lyöty korvalle. Se nimismiesjärjestelmä on hämäystä siellä. Suomessa ei tulla sellaista kihlakuntaa perustamaan sen paremmin Lapissa kuin Savossakaan, jossa nimismies hoitaisi näitä kaikkia kolmea.

Siis kummallakaan myönnytyksellä, joihin on vedottu, ei ole mitään arvoa. Se on kuin hyttysen, en nyt sano mikä, Itämerellä. Tämä on kylmä totuus. En minä voi sille mitään. En minä syytä ketään tästä asiasta, mutta minä en henkilökohtaisesti voi antaa periksi asiassa, ja minun päätäni ei asiassa käännä mikään. Tässä on täysin suuri jujutus menossa.

Arvoisa puhemies! Minä vielä hyväksyisin nämä lait tällaisenaan, ellei olisi sitä tulevaisuuden kuvaa, joka tiedetään sosialidemokraateilla olevan tämän järjestelmän murentamisesta ja jonka ministeri Backman on, niin kuin Ilkkalehdessä sanotaan, vahvistanut sanomalla, että kevättalvella välittömästi sen jälkeen, kun tämä on hyväksytty täällä, aletaan tarkastella suurennuslasin kanssa kihlakuntajärjestelmää. Se lopputuloksena merkitsee sitä, että meillä on 40 kihlakuntaa, poliisipalvelut 150 kilometrin päässä kaukaisimmista ihmisistä. Toisin sanoen, jos siellä tarvitaan joskus väkivaltarikoksessa poliisia, niin siellä on hautajaiset jo menossa, kun poliisi ehtii paikalle. Tähän kääntyvät, ed. Mikkola, suomalaisen yhteiskunnan palvelut, kun toteutetaan tämän lain mahdollistamana ja vain poliittisella päätöksellä, ilman että kysytään kunnilta ja lääninhallituksilta mitään, se 40 kihlakunnan uudistus, jota te tässä ajatte ja jonka te varmasti saatte. Niin kuin sanottu, kyllä me voimme ed. Vistbackan kanssa nippa nappa hävitä tämän äänestyksen.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Löisin kyllä vetoa ed. Aittoniemen kanssa, että meillä on nimismiehiä ilmeisesti tämän vuoden puolella vielä neljä viisi varmaankin, jotka hoitaisivat esimerkiksi poliisipäällikön ja ulosottomiehen virkaa samanaikaisesti. Syyttäjä ei siihen ehkä välttämättä mahdu, mutta mikä olisi esteenä sille, ettei hän voisi olla myöskin syyttäjänä? Meillä on kymmeniä vuosia ollut nykyinen systeemi käytössä eikä siinä ole virheitä havaittu merkittävästi. Ruotsinmaalla on syyttäjä toiminut tutkinnan johtajanakin ja on paljon lähempänä tutkittavaa asiaa kuin Suomessa nimismies; ei siinä mitään estettä olisi sinänsä.

Toki täytyy todeta, että edustajien Aittoniemen ja Vistbackan puheet pitävät oleellisilta osiltaan varmasti ihan paikkansa, mutta tämä esitys on kuitenkin siedettävä. Tietenkin edellisen hallituksen esitys olisi ollut parempi, mutta jokin ratkaisu nyt juuri on tehtävä ja tehtäköön tällainen sitten. Jos nämä lait nyt avataan, meillä on paljon aikaisemmin ne 40 kihlakuntaa. Kyllä tämä joka tapauksessa viivytystaistelua on tällä erää, joten hyväksytään nämä tällaisina. Jos nämä nyt täällä kaadetaan ja ruvetaan tekemään uusia lakeja, niin nykyinen eduskunta todennäköisesti ja nykyinen hallitus tekevät esityksen, jossa onkin vain 40—50 kihlakuntaa, ja se on kyllä pahempi vaihtoehto.

Missään tapauksessa kihlakuntajakoa ei saa ryhtyä aivan kohta muuksi muuttamaan. On katsottava useampia vuosia, ennen kuin edes keskustellaan tulevista muutoksista. Ministeri Backman kyllä nyt löi valitettavasti lusikkansa väärään soppaan tässä asiassa. Olisi kannattanut olla hiljaa ainakin tähän päivään saakka, jotta olisi saatu suhtkoht yksimielisesti tämä esitys hyväksytyksi. Ministeri Backmanille täytyisi keksiä jotakin muuta tehtävää kuin sekaantua tähän poliisipuoleen, pysyisi ehkä omassa lestissään paremminkin.

Ihmisillä on aivan tarpeeksi sietämistä jo nyt, kun nämä tehtävät muuttuvat. Pitäisi todellakin

antaa heille tottumisaikaa muutama vuosi. Lisäksi hallintovaliokunnan yksimielinen kantahan oli, että pitää säilyttää nykyinen kihlakuntajako. Kyllä siellä hämärästi sanotaan, jossakin 8 §:n kohdalla, että sitä voidaan tarkastella, mutta kyllä semmoinen henki oli lakivaliokunnassa ja ainakin hallintovaliokunnassa, että nykyinen kihlakuntajako säilytetään tämän suuruisena. (Ed. Aittoniemien välihuuto) — Ed. Aittoniemi huutaa jotakin, mutta kun minulla on toinen korva kuuro, niin minä en kuule.

Totuudenmukaista on se, että päällikkö- ja apulaispäällikköviroissa olevat saavat olla itse kukin varpaillaan ja koettaa itsensä tehdä tykö tämän vuoden aikana, että kelpaavat vielä näihin virkoihin. Mutta muita poliisimiehiä tämä ei koske lainkaan. Heitähän ei sanota irti, vaan he saavat säilyttää aivan samat tehtävät ja palkkansa kuin tähänkin saakka. Toimistohenkilökuntaa kyllä sanotaan irti, mutta heillekin on taattu sataprosenttisesti jokaiselle virka ja entinen virka entisessä paikassa. Ei ole mitään esteitä eikä pelkoa siitä, että heidän työnsä loppuisi.

Se, että kihlakuntia aikanaan vähennetään — toivottavasti ei vähennetä — ei tarkoita sitä, että työt vähenisivät. Kyllä ne samat tehtävät siellä edelleen säilyvät. Tosin päällikköviroissa tulee ehkä harvennusta, mutta varsinaisen työn tekevillä ihmisillä säilynee, uskoisin, työpaikka tämän jälkeenkin.

Hyväksytään tämä laki nyt aivan siististi ja ihan rauhallisesti. Katsotaan, mitä tapahtuu, ja lyödään sitten vetoja sen jälkeen. Parempi lyödä vetoja sen jälkeen, kun on nähty, mitä tapahtuu.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen ja ed. Vistbackan epäluuloon hallitusta kohtaan on tietysti monelta osin ehkä perusteluitakin, mutta hallintovaliokunnan käsittelyssä mukana olleena totean, että kyllä edustajat hieman yli nyt ampuvat arvioinnissaan, mitä lähiaikoina tulisi tapahtumaan lähinnä kihlakuntajaon muutosten suhteen.

Meillä on ilmeisesti sellainen järjestelmä, ettemme voi lainsäädännöllä eduskuntatasolla tällaisia hallinnollisia rajoja lukkoon lyödä. Ei täällä päätetä kuntarajoista eikä myöskään kihlakuntajaosta, vaan ne ovat valtioneuvoston tasolla tehtäviä päätöksiä. On toivottava, että valtioneuvosto ei lähde viime hallituksessa tehtyä kihlakuntajakoa muuttelemaan. Varmasti joissakin kohdissa on sellaista jakoa, jossa olisi tarkistelemista ja paineita siihen, mutta kokonaisuudessaan se määrä kihlakuntia, mikä maahan perustettiin, on perusteltu, ja se jako on syytä säilyttää.

Ed. Markku Pohjolan puheet 70 kihlakunnasta sopivana määränä on tyrmättävä. Silloin, jos siihen mennään, mennään niin suuriin kihlakuntiin jo joillakin alueilla, että kansalaisten palvelujen saatavuus, kun on kysymys esimerkiksi poliisipalveluista, myös ihan turvallisuusnäkökulmasta katsoen, heikkenee liian paljon. Tällaiset puheet ovat mielestäni yksiselitteisesti ristiriidassa sen perustelulausuman kanssa, jonka hallintovaliokunta kirjoitti mietintönsä n:o 13 yleisperustelujen loppuun. Täällähän sanotaan, että "valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan uudistuksen toimeenpanon tarkasta seurannasta ottaen tällöin huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjäntehtävien järjestämisen ja hoitamisen kihlakunnittain - - ". Myös kiinnitetään huomiota henkilöstön riittävyyteen. Tätä vastaan hallitus menettelee, jos se muuttaa kihlakuntajakoa, niin kuin täällä on peloteltu. Uskon, että sen muuttaminen ei ole kuitenkaan tosiasiassa niin helppoa ja yksinkertaista, että hallitus siihen noin vain pystyisi.

Arvoisa puhemies! Kun olin mukana hallintovaliokunnassa, siellä myös lopuksi tehtiin tuo kuuluisa kompromissi, jolla tämä lainsäädäntönippu vietiin läpi. Vaihtoehtona oli se, kun muistamme, että hallituksen esitykset olivat eduskunnassa, että viedään hallituksen esitykset hallitusrintaman voimin läpi ja oppositio äänestää vastaan, häviää ja paljon huonompi lainsäädäntö tulee voimaan. Tämän me saimme estettyä sillä yhteistyöhalullamme, jota oppositio valiokunnassa osoitti. Meillä on nyt selvästi parempi lakipaketti käsittelyssä, selvästi parempi hallintomalli tulossa tämän lainsäädännön mukaan, kuin mikä oli hallituksen alkuperäisissä esityksissä. Siksi katson, että on rohkein mielin painettava vihreää, kun äänestykseen nyt joudumme.

Arvoisa puhemies! Vielä totean, että kun lakiin kirjoitettiin pykälään asti, että jokaisessa kihlakunnassa on kihlakunnan poliisipäällikkö, ja sitten kun on 2 momentin 6 §:ssä tämä kelpoisuusvaatimus, että kihlakunnan poliisipäällikön virkaan kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen, tämä turvaa sen, että jokaisessa kihlakunnassa, joita meillä on, on lainoppinut poliisipäällikkö. Näin pitää olla. Tämän saimme lakiin sisään ja pykälään asti kirjoitettua, ja pykälän voi ottaa pois vain eduskunta. Tältä osin,

ed. Aittoniemi, ei olla sellaisella suolla, minkä te äsken esittelitte vauhdikkaasti. Päinvastoin tämä sitoo hallitusta. Jokaiseen kihlakuntaan tulee poliisipäällikkö. Eri asia on, että kihlakuntien välillä on yhteistoimintaa. Sitä on tähän asti ollut poliisipiirien kesken ja tulee olemaankin toiminnoissa, mutta oma poliisipäällikkö on jokaisessa kihlakunnassa. Tämä on tärkeää.

Sitten on 6 a §, josta on paljon puhuttu myös, eli nimismiehen viran mahdollistaminen. Hallituksen esitys sisälsi rajauksen vain Lapin läänin eräisiin kihlakuntiin. Valiokunta muutti sitä niin, että valtioneuvoston yleisistunto voi erityisistä syistä, ottaen huomioon kihlakunnan harvan asutuksen, pitkät etäisyydet, hankalat kulkuyhteydet, kieliolot tai muut näihin rinnastettavat perusteet, päättää, että perustetaan nimismiehen virka. Varmastikaan nämä rajaukset eivät jokaisessa kihlakunnassa jokaisella alueella täyty, mutta ne täyttyvät monella muulla alueella kuin hallituksen alun perin kaavailemassa Lapin läänissä. Näin ollen, kun on nyt avarasti tämä sanottu, on mahdollista valtioneuvoston perustaa nimismiehen virka muuallekin kuin vain Lapin läänin joihinkin nimismiespiireihin.

Esimerkiksi Keski-Suomen läänissä, jonka parhaiten tunnen, lääninhallitus esittää kahta nimismiehen virkaa: Viitasaarelle ja Keuruulle. Mielestäni Saarijärvi olisi paikallaan myös lisätä nimismiesjärjestelmän piiriin, mutta on välttämätöntä ja tarpeen, että esimerkiksi Viitasaarella ja Keuruulla tämä ratkaisu otetaan käyttöön. Myös Saarijärvellä, jonka alue on varsin laaja, se olisi ihan paikallaan. Näin pitäisi hallituksen nyt toimia: perustaa nimismiehen virkoja avarammin ja näin toteuttaa todella järkevällä tavalla sen alkuperäisen puitelain henki ja kirjain, joka oli tässä pohjana ja josta kuitenkin poikettiin jossain määrin pois näitä lakeja käsiteltäessä. Se ei ollut kuulemma oikeusoppineiden mukaan mikään rikos. Puitelaki on kuitenkin yleislaki ja kun nämä ovat yksityiskohtaisempia lakeja, joten voidaan näinkin menetellä.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana vähän moittien, kun oppositiolla on paha tapa moittia hallitusta. Tässä yhteydessä on syytä sanoa se, mikä koko tämän ison ja kansalaisia läheisesti koskevan mutta myös valtiontaloudellisesti merkittävän asian yhteydessä nousi esille: että todellakaan missään näissä lakiesityksissä, joita tässä on useampi, ei ollut tarkasteltu uudistuksen taloudellisia vaikutuksia, kustannuksia, eikä työllisyysvaikutuksia. Mielestäni on lähes anteeksiantamatonta, ettei esimerkiksi valtiovarainministeriö tällaisen uudistuksen yhteydessä silloin, kun valtiovarainministeri on mukana valtioneuvoston istunnossa, kun lakiesitystä käsitellään, ja presidentin esittelyssä ei puutu siihen, että esityksen taloudelliset vaikutukset jätetään arvioimatta, ja toisaalta ehkä työministerin sopisi vaatia, että myös työllisyysvaikutuksia tarkasteltaisiin. Jos me näin menettelemme suurten uudistusten osalta ja vaikka pienempienkin, ei meillä ole toivoa, hyvät ministerit, että työllisyys paranisi ja valtiontalous korjaantuisi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Täällä on niin hirveästi puhuttu nyt siitä, kuinka hieno saavutus se oli, että saatiin Lex Lappi tai miksi sitä nyt nimitetään. Minun mielestäni se voisi olla Lex ruotsinkieliset. Minä veikkaan, että niillä alueilla tätä tullaan eniten käyttämään.

Kun te puhutte niin hirveästi siitä, että virkoja nyt perustetaan, niin kuten minä varsinaisessa puheenvuorossani totesin, lukekaa, hyvät ystävät, tämän vuoden ensimmäinen Poliisilehti, jossa muun muassa poliisijohtaja Nevala toteaa, että "nimismiesvirkojen perustamiseen suhtaudutaan uudistuksen siirtymävaihe mukaan lukien pidättyvästi". Toisessa kohtaa sanotaan: "Näin moneen kihlakuntaan tuskin nimismiestä tullaan valitsemaan." Eli nyt jo ministeriön virkamiehet ovat ilmoittaneet selkeänä kantanaan, miten tullaan menettelemään siitä huolimatta, vaikka tätä kuinka puolustelette, sinänsä hyvää muutosta, minkä te saitte valiokunnassa. Mutta minä pahaa pelkään, että käytäntö on toista.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Mielestäni me saimme kuitenkin erittäin hyvän kompromissin aikaan. Kun ed. Kankaanniemi sanoi, että oppositio sai omalla toiminnallaan aikaan tämän kompromissin, niin kyllä täytyy itse hallintovaliokunnassa istuneena sanoa, että se oli meidän yhteinen tahtomme. Toisin sanoen haluan korostaa, että kyllä ne jäsenet, jotka istuivat myös hallituspuolueista siellä, olivat alusta lähtien kuunneltuaan asiantuntijoita valmiita puuttumaan niihin konkreettisiin epäkohtiin, jotka laissa nähtiin. Siinä mielessä tämä lopputulos — kiitos kyllä opposition, että kaikki pääsimme näinkin hyvään lopputulokseen — ehkä nyt ei ole paras mahdollinen, mutta ainakin toiseksi paras.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Rehellisesti on toki myönnettävä meidän kaikkien se, että eiväthän nämä erillislait vastaa kaikilta osin sen

vuonna 92 voimaan tulleen puitelain tavoitteita, jotka hyväksyttiin aikanaan eduskunnassa yksimielisesti. On kuitenkin minusta käynyt selväksi, että mikäli ylipäätänsä valtion paikallishallinnon uudistusta aiotaan toteuttaa, kyllä nyt ollaan takarajalla. Ellei sen puitelain pohjalta nyt olisi päästy eteenpäin, hallinto olisi järjestetty toisin. Epäilen, että sekään malli ei olisi vastannut niitä tavoitteita, joita eduskunta aikanaan tälle uudistukselle asetti. Nyt on hyvin paljon valtaa toisaalta ja myös vastuuta soveltavalla hallinnolla ja viime kädessä valtioneuvostolla.

Minusta nyt pitäisi erityisesti ministeri Backmanin hyvin tarkoin varoa, mitä sanoo. Epävarmuutta kihlakuntajaon osalta ei pitäisi synnyttää. Me kaikki tiedämme, että hallintoraja-asiat ovat erittäin herkkiä. Niistä saadaan hyvin paljon keskustelua aikaan ja hankaloitetaan monen asian hoitoa. Tästä syystä pitäisi nyt maltilla ja asiallisesti edetä ja niin, että kuullaan, jos joskus tällaista asiaa nostetaan esille, kuntien ja alueiden ihmisiä ja siltä pohjalta rajoja ratkotaan.

Ed. Kankaanniemi totesi kuntaraja-asioista. Edellisellä kaudella muutettiin lakia niin, että valtioneuvostokaan ei voi pakkopäätöksiä tehdä, vaan todella kuntarajamuutokset tai kuntien yhdistämiset lähtevät vapaaehtoisuuden pohjalta tai sitten ne lähtevät lailla. Minä en tähän lakiasiaan usko, eli kyllä siinä pitää vapaaehtoisuuteen nojata.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Kankaanniemen ryhmä on oikein täydellinen takinkääntäjä tässä asiassa. Se on ollut nimenomaan ajamassa sitä mallia, joka viime eduskuntakaudella oli vähällä tulla toteutetuksi eduskunnassa, jolleivat sosialidemokraatit olisi sitä pystyneet jarruttamaan yli vaalien. Te myös käänsitte takkinne salamannopeasti puoli tuntia ennen, kuin piti ratkaisuja tehdä, eikä siitä pääse mihinkään.

Mutta mitä tulee tähän keskusteluun, vaikka nyt nippa nappa häviäisimme tämän äänestyksen, kyllähän tilanne on se, että hallitus olisi joka tapauksessa saanut tämän asian läpi. Mutta minä lähden siitä, että minä en ymmärrä sellaisia takinkääntäjiä näissä asioissa. Jos on vuosikaudet tiettyä mallia ajettu, niin sitten jätetään asia silleen. Kyllä täällä oppositio ja hallitus ovat olleet aikaisemminkin napit vastakkain äänestyksissä, kun siihen on perusteita ollut.

Joka tapauksessa tämä keskustelu, mikä on käyty, tietysti toisaalta saattaa olla hyvä tulevaisuudessa. On tuotu esille näkemykset ja pelot, mitä tässä asiassa on tämän hyväksyttävän lain pohjalta. On tärkeää, että täällä on keskusteltu tämä asia, ettei noin vain suihkita harjalla sängyn alle piiloon roskia, vaan keskustellaan. Ne on nyt keskusteltu ja sillä siisti.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt puhutaan, että ed. Kankaanniemi olisi takinkääntäjä, niin pitää nyt oman vaalipiirin kansanedustajaa puolustaa siinä mielessä, että kyllä aivan vakavaa, perusteellista työtä tehtiin myös hallintovaliokunnassa koko syksy. Asioita käsiteltiin erittäin syvällisesti, ja jos siellä sitten löytyy järkevä kompromissi, mikä tässä tilanteessa on paras mahdollinen, niin on se nyt ihme, jos siinä pitää härkäpäisesti pitää kiinni jostain periaatteesta, niin että äänestetään vastaan nimenomaan koska ollaan oppositiossa. Näinhän asioita ei hoideta. Samalla tavalla kuin täällä vedotaan poliisijohtaja Nevalan lausuntoon Poliisimies-lehdessä, on todettava, että siellä moni muukin asiantuntija antoi omia, vakaumuksensa mukaisia lausuntoja ja mielipiteitä, mutta kyllä valiokunnat sitten muotoilivat oman mielipiteensä niin hallintovaliokunnassa kuin lakivaliokunnassakin.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Kankaanniemi puuttui aivan oleelliseen asiaan, kun hän arvosteli hallituksen esityspakettia siitä, että siinä ei ole tarkasteltu taloudellisia vaikutuksia eikä myöskään työllisyysvaikutuksia.

Loistava esimerkki tästä on lakipakettiin liittyvä rekisterihallintolaki, josta ed. Karpio varsinaisessa puheenvuorossaan aikaisemmin puhui. Tässähän on kauan ajettu sitä linjaa, että kirkonkirjat niin sanotusti sosialisoitaisiin eli koko väestökirjanpito otettaisiin kirkolta pois ja siirrettäisiin valtiolle. Sillä on niin pitkät perinteet, että Juhana Gezelius nuorempi, Turun piispa, 1600-luvulla aloitti tällaisen toiminnan kirkossa, että väestökirjanpitoa pidetään yllä. 60-luvulta lähtien määrätietoisesti on pyritty siihen suuntaan, mihin tälläkin hallituksen esityksellä pyrittiin: ettei olisi mainittu ollenkaan enää tällaista suurta asiakokonaisuutta.

Hallintovaliokuntaa pitää kiittää siitä, että se on lisännyt rekisterihallintolain 3 §:ään tätä koskevan momentin ja tällä tavalla ikään kuin säilyttää status quon vielä.

Työllisyys- ja talousvaikutusten osaltahan tässä on kysymys siitä, että työttömiä tulee lisää, jos seurakunnat joutuvat panemaan pois töistä

kanslistit ja muun rekisteriviranomaiskunnan. Taloudellisia vaikutuksia valtio taas ei kaihda eikä laske ollenkaan, vaikka se joutuu palvelut jollakin tavalla turvaamaan.

Väestörekisterikeskuksen asiantuntija kertoi, että olisi tulevaisuudessa 59 sellaista palvelupistettä, joista nämä palvelut kansalaisille tarjotaan, mutta jätti mainitsematta, että tällä hetkellä niitä on noin 500, kun seurakunnat saavat hoitaa oman osuutensa tässä asiassa.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. Karpio totesi, että kuultiin asiantuntijoita. Varmasti pitää paikkansa, mutta haluan korostaa, että on asiantuntijoita ja asiantuntijoita, jotka ovat erilaisia. Mielestäni jos poliisijohtaja Nevala ilmoittaa jonkin kantansa, se on hyvin pitkälle ministeriön poliisiosaston kanta silloin, kun hän hoitaa nimenomaan poliisipuolen asioita. Teidän mainostamastamme kompromissista poliisijohtaja Nevala toteaa, että tämä kuuluisa kompromissi, jonka teitte poliisipäällikköasiassa, aiheuttaa nyt sen, että kihlakuntajaotusta tullaan muuttamaan.

Myös samalla tavoin eräässä komiteassa, jossa käsitellään näitä asioita, sama herra ilmeisesti on hakemassa sulkia hattuunsa, että KRP:kin saadaan hajautettua sillä tavoin, että se saadaan poliittisen valvonnan alle lääneissä.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Takinkäännössyytöksiä en kovin vakavasti ota, mutta totean, että edellisessä hallituksessa olin viemässä eteenpäin puitelakia, joka on voimassa tämän vuoden loppuun asti ja jonka aikana piti varsinainen uudistus tehdä. Nyt aika oli se tehdä, niin kuin ed. Väistö oikein totesi. Valitettavasti hallitus, joka nyt istuu, ei halunnut toteuttaa puitelakia hengeltään eikä kirjaimeltaan, vaan halusi hajottaa mallin ja tehdä mielestäni kalliimman, huonommin toimivan ja työttömyyttä enemmän aiheuttavan mallin. Saimme sitä merkittävästi hallintaan valiokunnassa. Tästä olen iloinen, ja jos se tulkitaan takinkäännökseksi, niin ok, antaa mennä.

Toinen asia: Ed. Vistbacka puhuu kovasti poliisiylijohtaja Nevalasta. Juuri sen tähden, että ministeriön virkamiehillä on tällaisia haluja, hallintovaliokunta kirjoitti lakipykälään, että valtioneuvoston yleisistunto tekee nämä päätökset, jotta asioita eivät voi yksittäiset yhden ministeriön virkamiehet hoitaa, vaan koko hallitus, kaikki ministerit, joutuvat vastuuseen koko maassa äänestäjiensä, palvelujen käyttäjien, ja myös talouden ja kaiken muun edessä niin eduskunnassa kuin myös kentällä. Epäilenpä, etteivät he uskalla tehdä työttömiä ja valtiolle kalliita ratkaisuja. Jos tekevät, pidämme siitä ison metelin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson J., Anttila U., Apukka, Aula, Aura, Backman, Biaudet, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Huotari, Hurskainen, Huuhtanen, Hyssälä, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Joenpalo, Juurola, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kankaanniemi, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karjula, Karpio, Kekkonen, Kemppainen, Knaapi, Koistinen, Kokkonen, Korhonen M., Korkeaoja, Korteniemi, Koski M., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuoppa, Kuosmanen, Kurola, Kääriäinen, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindén, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Luhtanen, Lämsä, Manninen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mikkola, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Ojala A., Ojala R., Olin, Paasio, Partanen, Pehkonen, Peltomo, Penttilä, Perho, Pesälä, Pietikäinen M., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Puhjo, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehn, Rimmi, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Räsänen, Saapunki, Saarinen, Saario, Salo, Salo-

lainen, Savela, Seppänen, Skinnari, Smeds, Suhola, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tennilä, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Uotila, Vanhanen, Vehviläinen, Vihriälä, Viitanen, Viljamaa, Vuorensola, Vähänäkki ja Väistö.

"Ei" äänestävät edustajat Aittoniemi ja Vistbacka.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Takkula ja Virtanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Alho, Andersson C., Anttila S-L., Brax, Gustafsson, Helle, Huttu-Juntunen, Itälä, Jaakonsaari, Juhantalo, Kallis, Kanerva, Kautto, Kiljunen, Kiviniemi, Komi, Korhonen R., Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lindroos, Lipponen, Löv, Malm, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala O., Paasilinna, Pekkarinen, Pietikäinen S., Prusti, Puhakka, Pulliainen, Rinne, Saari, Sasi, Soininvaara, Törnqvist, Vehkaoja, Veteläinen, Viinanen, Viitamies, Vokkolainen, Wahlström ja Zyskowicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 2 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 51. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi kihlakunnansyyttäjästä sekä laiksi rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 9 §:n 2 ja 3 momentin kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 83/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakua koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 106/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys rekisterihallintolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 97/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi nimittämisestä kihlakunnanvirastojen ja kihlakuntien erillisten virastojen eräisiin virkoihin

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 129/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 12/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1994

Lähetekeskustelu
Kertomus 11/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Ettei tämä suuri ja paljon työtä vaatinut kertomus jäisi aivan vaille huomiota tässä salissa lähetekeskustelussa, rohkenin pyytää puheenvuoron, vaikka en ollut aivan varma eduskunnan työskentelyaikataulusta, mutta näyttää siltä, että istuntoa vielä ainakin jatketaan.

Viittaisin aikaisemminkin jo käyttämiini puheenvuoroihin, joissa olen hieman harmitellut sitä, että kansanedustajat niin vähän jaksavat paneutua valtiontilintarkastajien raporttiin, joka vuosittain täysistunnolle esitellään ja joka sitten menee valiokuntatyöhön ja palaa sieltä vielä aikanaan tähän saliin. Neljännen kauden edustajana uskaltaisin sanoa nuoremmille, täällä vähemmän aikaa olleille edustajille, että tätä asiakirjaa kannattaa käyttää hyväksi. Tässä on eri hallinnonaloilta hyvin seikkaperäisiä selvityksiä, tarkastuksia, jopa tieteellisten tutkimusten referointeja siitä, miten eduskunnan säätämät lait ovat toimineet tai millä tavalla yhteisiä varoja yhteiskunnassa on käytetty.

Tälläkin kertaa mielestäni valtiontilintarkastajat ovat puuttuneet onnistuneesti hyvin tärkeisiin asioihin. Itse tässä lyhyesti tarkastelen vain yhtä sellaista, josta joskus tältä paikalta olen valtiontilintarkastajille esittänyt toivomuksen, että he tarkastustoiminnassaan kiinnittäisivät tähänkin hallinnonalaan huomiota. Se esitellään kertomuksen sivulta 257 lähtien otsikolla "Sosiaali- ja terveyspalvelut" ja siinä erikoisesti kehitysvammahuolto.

Kehitysvammahuoltohan on hyvin laaja asia, koskettaa noin 30 000:ta suomalaista, jotka yleisesti hyväksyttyjen määritelmien mukaan ovat ns. kehitysvammaisia kansalaisia ja sen tähden oikeutettuja tiettyihin erityispalveluihin.

Valtiontilintarkastajat ovat raportissaan hyvin monipuolisesti kiinnittäneet huomiota kehitysvammahuoltoon, muun muassa lainsäädännön tilaan. Vuosia on käyty keskustelua siitä, miten normaalisuusperiaate voisi kehitysvammahuollossa toteutua. Siihenkin tällä kertaa valtiontilintarkastajat puuttuvat. He pitävät oikeana lähtökohtana sitä, että kaikki kansalaiset saavat palvelunsa samojen lakien perusteella. Näin ymmärrän, että tähän on kirjoitettu sisälle se ajatus, että myöskin kehitysvammahuolto ja sen palvelut voisivat olla tällaisia normaaleja palveluja.

Valtiontilintarkastajat ovat kuunnelleet muun muassa Kehitysvammaisten Tukiliittoa, joka on paikallisten vanhempainyhdistysten valtakunnallinen järjestö. Vanhempainyhdistysten ja myöskin Tukiliiton virallinen kanta on aina ollut se, että normaalisuusperiaatetta sovellettaessa pitäisi kuitenkin voida toistaiseksi säilyttää vielä tällainen erityislainsäädäntö eli laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Sehän käytännössä tarkoittaa sitä, että kuntien on edelleenkin kaikkien normien purkamisten jälkeenkin pakko kuulua erityishuoltokuntayhtymään, keskuslaitokseen, joka tarjoaa niitä erityispalveluja, joita kunnat eivät toistaiseksi vielä pysty kehitysvammahuollossa tarjoamaan.

Me vanhemmat, jollaiseksi voin itsenikin ilmoittaa, olemme aina ajatelleet, että niin hyvä ja kaunis kuin normaalisuusperiaate onkin, erityislainsäädännöstä luopuminen edellyttää kyllä sitä, että voidaan sitten olla varmoja, että ei tapahdu niin kuin monella muulla alalla on tapahtunut, että tulee tietynlainen huutokauppaperiaate ja huutokauppamieliala silloin, kun kunnat tekevät päätöksiä erilaisten palvelujen järjestämisestä.

Niin paljon kuin meillä kehitystä on tapahtunutkin tässä asiassa ja näiden palvelujen toteuttamisessa ja monet kunnat ovat hyvin esimerkillisellä tavalla asioita hoitaneet — raportissa mainitaan muun muassa Padasjoen kunta yhtenä kaikkein kehittyneimmistä kunnista — meillä on kuitenkin omaisina pelkoja. Kun kunnissakin päättäjät, niin kuin tässäkin talossa ja

salissa, miettivät erilaisia kannattavuuskriteereitä, mikä kannattaa ja mikä ei, mikä tuottaa ja mikä ei, tämä hallinnonala on silloin erikoisesti hyvin herkkä. Onhan kysymys kansalaisista, jotka eivät ehkä koskaan hyödytä esimerkiksi omalla työpanoksellaan yhteiskuntaa, mutta jotka kuitenkin yhteiskunnan heikoimpina lenkkeinä, yksilöinä, ovat oikeutettuja sellaisia palveluja saamaan, että heidän elämänsä olisi mahdollista ja mahdollisimman normaalia elämää. Minä toivoisin, että jos tästä aiheesta keskustelua käydään valiokuntatyössä tai tässä talossa muuten, niin vanhempien ja omaisten ja heidän järjestöjensä mielipidettä tässä asiassa herkällä korvalla kuunneltaisiin.

Valtiontilintarkastajat ovat käyttäneet hyväkseen monia raportteja tästä palvelurakenneuudistuksesta, sellaisia raportteja, joissa on seurattu, miten esimerkiksi hoitopaikkojen vaihdokset ovat kehitysvammahuollossa kyseiseen kansalaiseen tai kansalaisiin vaikuttaneet.

Täällä on todettu ongelmaksi se, että näitä siirtoja ei ole tarpeeksi hyvin aina valmisteltu. Ehkä kaikkein kuuluisin on Etelä-Hämeen erityishuoltopiirin palveluista tehty raportti, jossa tällaisten äkillisten siirtojen seurauksena monet keski-ikäiset kehitysvammaiset kuolivat. Siinä on ehkä jotakin muutakin selitystä kuin pelkät siirrot, mutta joka tapauksessa se aikoinaan herätti hyvin paljon huomiota ja valtakunnallistakin keskustelua synnytti, kun tällaisia kunnallistamissiirtoja tehtiin hyvin nopeasti lyhyellä aikavälillä. Niissähän oli kysymys siitä, että peruskunnat halusivat siirtää omat kehitysvammaiset kansalaisensa omiin hoitoyksiköihinsä, mikä on sinänsä hyvin kannatettava ja hyvä periaate: Mahdollisimman lähellä omaisia palvelut voidaan toteuttaa. Huonoa vain oli se, että esimerkiksi nuoria kehitysvammaisia sijoitettiin vanhainkoteihin. Valtiontilintarkastajat minusta hyvällä tavalla toteavat, että sitä ei voi pitää luonnollisena ja hyvänä periaatteena, että nuori kehitysvammainen saa hoitopaikan vanhainkodista. Ehkä se ei kovin laajasti mittaa arvostusta, mutta joka tapauksessa epäonnistunut ratkaisu se on usein ollut.

Arvoisa puhemies! Viime aikoina on käyty keskustelua siitä, voitaisiinko normaalisuusperiaate ulottaa myös työtoimintaan.

Koulutuksessa tätä periaatetta on jo sovellettu. Harjaantumisopetus on siirretty peruskoulujen yhteyteen. Tosin se on vielä avoin vaikeasti kehitysvammaisten osalta. Valtion tämän vuoden talousarviossa on opetusministeriön pääluokassa maininta siitä, että tämä uudistuksen osa toteutettaisiin ensi vuonna, vuonna 97. Se on ollut noin kymmenen vuotta täällä talossa keskustelun aiheena aina silloin tällöin ja on siis edelleen avoin. Me emme ole siinä voineet vielä toteuttaa mainittua periaatetta, mutta lupauksia siitäkin on olemassa.

Kun koulutuksessa on normaalien palvelujen antamisen periaatetta voitu hyvin pitkälle soveltaa, olisi tietysti hyvä, että myöskin työtoiminnassa, kehitysvammaisten sopeuttamisessa työelämään, päästäisiin tällä periaatteella liikkeelle. Kertomuksessa sivulla 261 todetaan, että Yhdysvalloissa tätä asiaa on toteutettu niin, että vuonna 92 75 000 henkilöä oli tällä tavalla saanut normaalin työpaikan itselleen ja näistä henkilöistä 63 prosenttia oli kehitysvammaisia ja 22 prosenttia mielenterveyspotilaita. Tässä viitataan siihen YK:n yleiskokouksen tekemään päätökseen, jossa vammaispolitiikan tavoitteeksi on määritelty muun muassa, että "jäsenvaltioiden tulee aktiivisesti tukea vammaisten henkilöiden integroitumista avoimille työmarkkinoille".

Euroopan yhdentyminen on mahdollistanut meillä muun muassa sellaisen projektin, jossa Kehitysvammaliitto on tällä hetkellä aktiivisesti mukana Vajaakuntoisten työllistymisen edistämissäätion kanssa. Projektissa siis EU-rahoituksella etsitään sellaisia työkohteita, joihin myöskin kehitysvammaiset kansalaiset voisivat töihin päästä ja silläkin tavalla elää siis mahdollisimman normaalia elämää. Tätä projektia toteutetaan meillä tällä hetkellä kuudella paikkakunnalla, ja sen tavoite on kunnianhimoinen mutta ehkä aivan puolustettavissa.

Kokemukset USA:sta ovat nimittäin osoittaneet, että yleensä tällaiset työpaikat ovat löytyneet palveluyrityksistä, pienistä perheyrityksistä. Kokemus on myöskin se, että kehitysvammainen voi olla erittäin hyvä työntekijä sellaisessa työssä, johon tavallinen, jos niin sanotaan, työntekijä helposti pitkästyy ja jossa tulee sen takia huolimattomaksi. Vammaisten työpanos on hyvin järkevä monelle yrittäjälle myöskin tällaiseen tilapäiseen työvoimatarpeeseen.

Halusin tällä puheenvuorolla kiittää valtiontilintarkastajia koko tästä kertomuksesta tälläkin kertaa ja aivan erikoisesti siitä, että kehitysvammahuolto niin laajasti on päässyt mukaan kertomukseen ja tästä raportista tältäkin osin kuultaa läpi paitsi asiantuntemus myös herkän inhimillinen asenne näitä kansalaisia kohtaan, jotka ovat lahjojen jakamisessa niin sanotusti jääneet vähän vähemmälle.

Toivon lopuksi, että me edustajina joko tätä raporttia käsiteltäessä tai muutoin näitä asioita täällä käsiteltäessä muistaisimme sen tosiasian, että lahjojen erilaisuudesta huolimatta me olemme kaikki yhtä arvokkaita.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Oli erinomaisen hyvä asia, että ed. Alaranta ensinnäkin puhui tästä valtiontilintarkastajain kertomuksesta, ja vielä arvokkaampaa oli se, että hän poimi sieltä minusta aivan olennaisen kohdan eli kehitysvammaiset. On aivan totta, mitä ed. Alaranta sanoi. Tässä kertomuksessa on erittäin hyvällä tavalla yllättävän humaani perusviritys kaiken aikaa. On hyvä, että tällainen viritys on näinkin teknokraattisessa kirjassa kuin tämä yleisesti ottaen on.

Tämä kehitysvammakysymyshän on kaiken kaikkiaan hyvin laaja. Ne toimenpiteet, mitä yhteiskunnassa tällä hetkellä tehdään niin kunnissa kuin valtion piirissä, kyllä kohdistuvat pelottavalla tavalla kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin eli kehitysvammaisiin. Ne raportit, joihin ed. Alarantakin viittasi, ovat hyvin kolkkoa luettavaa. Ne äkilliset olosuhteiden muutokset, joihin on jouduttu taloudellisten resurssien vähenemisen takia, ovat olleet kohtalokkaita näille kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille.

Arvoisa rouva puhemies! Samalla kun pidän valtiontilintarkastajain kertomusta erinomaisen hyvänä työnä, haluan kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että jos vain olisi mahdollista, kertomus tulisi hieman nopeammalla aikataululla. Tämä on siis kertomus vuodelta 1994, ja nyt on vuosi 1996. Jos aikaväliä saisi hieman typistetyksi, me voisimme jatkaa sellaisista asioista keskustelua intensiivisemmin, loogisemmin, mitä kertomuksessa käsitellään, siis lähempänä niiden todellista tapahtuma-aikaa. Se olisi erittäin tärkeää ihan yleiseltäkin tasolta katsottuna.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Kun valtiontilintarkastajain kertomus koskee vuotta 1994, jolloin toimin sosiaali- ja terveysministerinä valtioneuvostossa, haluan esitettyihin ajatuksiin ihan muutamia tarkennuksia vielä antaa.

Ed. Alaranta pohdiskelussaan kävi läpi palvelurakenneuudistuksen mielekkyyttä. Uskon, että hän hyvin paljon tätä asiaa tuntevana on kuitenkin päätynyt siihen, että palvelurakenneuudistus oli välttämätöntä viimeistään tuossa vaiheessa tehdä. Viittaan tässä vain muuhun pohjoismaiseen käytäntöön, jossa kehitysvammaisia ei enää laitospaikoilla ole pidetty vuosiin tai lainsäädäntö on uusiutumassa lopuissakin maissa siten, että kielletään kehitysvammaisten laitostaminen. Tässä tämä ns. normalisoimisen periaate toimii minusta erittäin vahvasti. Minulla itselläni on sellainen kuva, että uudistuksesta on ollut erittäin paljon enemmän myönteisiä, hyviä tuloksia. Kehitysvammaisten olot ovat olennaisesti parantuneet, he ovat kuntoutuneet, ja heidän elämänlaatunsa on parantunut merkittävästi.

Mitä tulee näihin muistaakseni kahdeksaan Etelä-Hämeen tapaukseen, joissa siirron jälkeen kehitysvammaisille tuli kuolemantapauksia, ministeriössä ne tutkittiin hyvin huolellisesti ja annettiin ulkopuolisen oikeuslääkärin selvittää, mikä yhteys siirroilla oli kuolemiin. Selvitys oli hyvin vapauttava. Kuolemille löytyi hyvin luonnollinen selitys. Monista kehitysvammasta riippumattomista sairauksista johtuen ja ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Pyydän ed. Huuhtasta siirtymään puhujakorokkeelle!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! En ihan ehtinyt loppuun. Jäin kertomaan kuolemantapauksien yhteydestä siirtoon ja totesin, että niillä todellakaan ei ollut ratkaisevaa, jos ollenkaan, yhteyttä siirron kanssa.

Kaiken kaikkiaan asia elää. Tietääkseni sosiaali- ja terveysministeriössä pohditaan kehitysvammaisten hoidon järjestämistä ja kehitysvammahuoltoa laajemmin. Yhdyn niihin toiveisiin, että mahdollisimman laajasti kuultaisiin eri piirejä, ennen kuin lähdetään muuttamaan olemassa olevaa käytäntöä.

Kuitenkin se, mitä tehtiin palvelurakenneuudistuksen yhteydessä avohuoltoon siirtymiseksi, oli mielestäni raikas uudistus. Ne, voiko sanoa, väärät arviot hoidon järjestämisestä, jotka tulivat myös ministeriön tietoon aikanaan, pyrittiin korjaamaan uusilla ohjeilla, joissa erityisesti painotettiin sitä, että siirto tulee huolellisesti pohtia yhdessä kehitysvammaisen ja hänen omaistensa kanssa ja laatia tarkka hoitosuunnitelma, ennen kuin siirtoon lähdetään.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen ed. Alarannan käyttämästä puheenvuorosta kehitysvammahuollosta. Omat kokemukseni Oulun alueen kehitysvammahuollosta ovat juuri sen suuntaiset, että siellä on inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti tehty avohoidon porrastusta. On monen näköisiä palveluasunto-

muotoja ja muita, joissa lähdetään siitä, että saadaan mahdollisimman kodinomaiset olosuhteet.

Tällä hetkellä en voi olla puuttumatta tilanteeseen, mikä meillä tänä päivänä on mielenterveystyössä. Mielenterveystyön hoidon porrastaminen ei mielestäni ole onnistunut oikealla tavalla. Siinä kunnat on lähteneet säästölinjalle. Säästetään ja laitoshoitoa puretaan, mutta samanaikaisesti ei ole valmiuksia avohoidossa hoitaa. Ei ole huolehdittu tukiasunnoista, palvelukodeista eikä ympärivuorokautisesta hoidosta jne. Tässä meillä on vielä kova seuraaminen, että saisimme mielenterveystyön ja mielenterveyspotilaiden oikeanlaisen porrastuksen samalla tavalla toteutettua kuin se pääsääntöisesti kehitysvammahuollossa on toteutunut.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että valtiontilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota nimenomaan tällaiseen keskeiseen sosiaali- ja terveyspalvelukentän tekijään kuin palvelurakenneuudistukseen. Minusta vain tuntuu, että kehitysvammapalvelujen kohdalla on unohtunut sellainen tosiasia, että hekin ovat sekä peruspalvelujen — joita avohuolto tarjoaa, kunnat tarjoavat — tarpeessa mutta myös erityisesti erikoispalvelujen tarpeessa, joita keskuslaitossysteemi tarjoaa. Nyt, kun hyvin yksipuolisesti esitetään, että siirrytään vain avohuoltoon ja vain yleisten lakien varaan, unohtuu sellainen asia, että se on aika erityinen ryhmä, joka edelleen tarvitsee keskuslaitosten antamia monipuolisia osaamispalveluja, eikä suoranaisesti tule purkaa missään tapauksessa tätä meidän arvokasta, sanotaan nyt, osaamiskeskittymäämme, jossa on monipuoliset terapiapalvelut ja kuntoutusmahdollisuudet, joskaan se ei ole, niin kuin ed. Huuhtanen omaan ministerikauteensa viitaten kertoi, kenenkään asumispaikka enää nykyaikana, mutta se on osaamiskeskus, jota tarvitaan.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Olisin halunnut jatkaa palvelurakenneuudistuksen analysointia vielä siinä, että totta kai omaisetkin ovat tyytyväisiä siihen, että tästä pääsäännöstä, jossa aikaisemmin elettiin, että kehitysvammaiset olivat hyvinvointiyhteiskunnan takapihalla piilossa muilta ihmisiltä, on siirrytty uuteen aikaan, jolloin he ovat ehkä jo etupihalla. Se on varmasti aivan hyvä periaate.

Ed. Viljamaan kanssa olen samaa mieltä siitä, että laitoshoitopaikkoja silti tarvitaan ja keskuslaitoksia ehkä juuri kuntoutus- ja osaamiskeskuksina, joissa erityisosaaminen on. Sitten täytyy muistaa, että meillä on myös niin vaikeavammaisia kehitysvammaisia, että heitä ei voida koskaan avohoidossa hoitaa.

Haluaisin keskustelua jatkaa siltäkin osin, että tässä nyt monet hallituspuolueiden edustajat, jotka ovat siis tällä hetkellä hallituspuolueiden edustajia, ovat myös asiaa pitäneet tärkeänä, joten tietysti toivoisi, että se johtaisi myös päätöksentekoon. Meillä on tehty viime aikoina aivan päinvastaisia päätöksiä. Esimerkiksi sairausvakuutuksen minimipäivärahan poisto koskettaa juuri tätä kansalaisryhmää, siis niitä perheenäitejä, jotka ovat jääneet pois työelämästä sen takia, että perheessä on kehitysvammainen lapsi tai nuori tai aikuinen.

Toinen asia, jota me emme ole saaneet yhdessä eteenpäin viedyksi, on omaishoito. Valtiontilintarkastajat ovat todenneet, että omaishoito on lisääntynyt. Avohoito ei muualla ole niin paljon kasvanut kuin omaishoidossa. Omaishoidon tuki on kuitenkin erittäin minimaalinen ja vähäinen.

Toivoisi, että näitä erilaisia yksityiskohtia kehittämällä me voisimme toteuttaa sitä periaatetta, mistä varsinaisessa puheenvuorossani puhuin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 18, sitä ennen valtioneuvoston kyselytunti kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 15.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio